

Miyamoto Musashi

**CARTEA CELOR
CINCI CERCURI**

五輪書

GO RIN NO SHO

EDIȚIA A II-A

Traducere și îngrijire ediție:
MARIA GENESCU

EDITURA HERALD

București, 2018

CUPRINS

PREFĂȚĂ	5
CUVÂNT-ÎNAINTE	
(al lui Miyamoto Musashi)	29
CAPITOLUL I - Pământ	33
CAPITOLUL II - Apă	65
CAPITOLUL III - Foc	101
CAPITOLUL IV - Vânt	139
CAPITOLUL V - Vid	163
ANEXE	167

地

CAPITOLUL I PĂMÂNT

Strategia este meseria samurailor și, chiar dacă este pusă în practică mai ales de către ofițeri, Calea aceasta trebuie însușită și de către cei ce luptă ca simpli soldați. Însă, în lumea în care trăim noi astăzi, niciun samurai n-a înțeles cu exactitate Calea strategiei.

Pentru a face să se înțeleagă ce este această Cale, voi arăta că există mai multe Căi. Există mai întâi Calea eliberării, prin respectarea legii lui Buddha; apoi Calea învățării, ca în confucianism; Calea vindecării, ca medic; Calea poetului care învață *Waka*¹;

¹ *Waka* e o poezie cu formă fixă, alcătuită din 31 de silabe.

Calea ceaiului¹; Calea trasului cu arcul² și multe alte arte. Fiecare om face meseria pe care o iubește și spre care se simte îndemnat.

Se spune că samuraii sunt familiarizați cu cele două aspecte ale Căii: pana și sabia³. În acestea două constă Calea lor și, chiar și atunci când nu se arată întru totul demni de ea, samuraii trebuie să depună toate eforturile pentru a-și însuși strategia militară, în funcție de gradul pe care îl au.

În general vorbind, Calea unui luptător înseamnă dârzenie în fața morții⁴. Însă Calea morții nu este singura cale la înde-

¹ *Cha no yu*, arta ceaiului (ca ceremonie) era studiată în școli, la fel ca lupta cu sabia, *kendō*. Este o ceremonie bazată pe reguli simple și rafinate, desfășurată într-un loc special.

² Arcul a fost principala armă a samurailor în perioadele Nara și Heian, fiind ulterior înlocuit de sabie. Trasul cu arcul este practicat ca un ritual, precum băutul ceaiului sau scrima. Hachiman, zeul războiului, este adesea reprezentat ca un luptător cu arcul, iar arma aceasta este adesea citată printre bunurile zeilor.

³ *Bunchū Ichi*, sau „pana și sabia în acord”, este prezentată adesea în ideogramele (*Kanji*) din diferitele caligrafi vechi. Tinerii nobili din perioada Tokugawa erau educați în aceste două arte: scrierea clasicelor chineze și mânuirea sabiei.

⁴ Ideea aceasta derivă din filosofia expusă în *Hagakure* sau „Foile ascunse”, o carte scrisă în secolul al XVII-lea de către Yamamoto Tsunenori.

mâna unui samurai. Bonzii însăși, femeile, țărani, chiar cei care aparțin celor mai de jos pături ale societății trebuie să știe să ia o hotărâre în privința morții lor, alegând drumul datoriei împlinite sau cel al rușinii. În privința aceasta nu există nicio deosebire între samurai și ceilalți oameni. În plus față de aceștia, samuraii urmează Calea strategiei. Ei trebuie să se arate întru totul superioiri adversarilor lor – și atunci când duc o luptă particulară, și când ies învingători într-o bătălie. Întotdeauna ei urmăresc dobândirea de onoruri și un rang social înalt, pentru seniorul¹ lor, dar și pentru ei însăși. Întregul lor câștig este datorat virtuților strategiei.

Alții consideră că studiul Căii strategiei nu folosește la nimic atunci când, într-adevăr, ai nevoie de ea. Dacă se dovedește că este așa, strategia trebuie exersată în aşa fel încât să te porți servi de ea în orice moment și trebuie însușită într-un asemenea mod încât să poată fi aplicată în orice domeniu. În acestea constă adevărata Cale a strategiei.

¹ Se referă la nobilii japonezi, *daimyō*, care folosesc un anumit număr de samurai care să lupte pentru ei.

Calea strategiei

În China și în Japonia, cei care aleg această Cale sunt numiți „maeștri ai strategiei”. Luptătorii trebuie să studieze această Cale.

În zilele noastre, unii oameni trăiesc pretinzând că sunt strategi, când în fapt, spunând aceasta, ei se mărginesc numai la lupta cu sabia (*kendō*). Preoții ŝintoiști de la sanctuarele Kashima și Katori¹ din provincia Hitachi² au întemeiat școli de luptă cu sabia prin care transmiteau învățătura primă de la zeități. Ei mergeau din provincie în provincie pentru a răspândi învățătura acestor școli.

Cuvântul „strateg”, aşa cum este folosit astăzi, are acest sens. Însă, în vremurile cele mai îndepărtate, el se referea la un număr de Zece îndemânări și Șapte arte, printre care lupta cu sabia figurează sub numele de

¹ Școlile originale de luptă cu sabia pot fi găsite în tradițiile păstrate în templele ŝintoiste. Mulți strămoși ai acestor școli se află înmormântați în zona templelor. Arima Kihe, samuraiul pe care Musashi l-a ucis la vîrstă de 13 ani, era un luptător al școlii *Shintō* asociată cu templele. Școala *Yagyū* a derivat din stilul Kashima.

² Provincie situată la nord-est de Tôkyô, iar templele menționate se află cam la 60 km de capitală.

„mijloace de a dobândi avantajul”. Înând cont de acestea, lupta cu sabia poate fi considerată o formă de meșteșug artistic. Dar, pentru că a fost denumită drept „mijloc de a dobândi avantajul”, lupta cu sabia nu poate fi restrânsă numai la scrimă. Dacă îi delimităm domeniul de aplicare numai la scrimă, nici măcar aceasta n-ar putea fi cunoscută și, firește, ar fi inaptă pentru a o aplica la o strategie militară de anvergură.

Când privesc în jurul meu, văd că toate artele au ajuns de vânzare, că oamenii au ajuns niște negustori care fabrică obiecte doar ca să le vândă. Să luăm ca exemple floarea și fructul. Observăm adesea că se acordă mai puțină însemnatate fructului decât florii – mai ales pe Calea strategiei, unde ești plasat într-un anumit decor, ca să-ți etalezi tehnica plină de înflorituri. Cutare sau cutare *dōjō*¹ este creat anume pentru a-i învăța pe cei care îl frecventează acest model de strategie, astfel că toată lumea se antrenează în vederea obținerii unui câștig oarecare. După cum spune un dicton:

¹ *Dōjō* înseamnă „locul Căii”, camera sau sala unde se studiază o anumită artă; sală de antrenament.

„O strategie nepusă la punct este cauza rănilor foarte grave”. Ceea ce este adevărat.

În general, există patru modalități de a-ți trăi viața: ca samurai, ca țăran, ca meșteșugar și ca negustor.

Calea țăranului. Ei au diverse unelte și instrumente agricole. Observă fără încetare succesiunea anotimpurilor. Astfel se petrec viața lor.

Calea negustorului. Distilatorii de saké folosesc unelte și instrumente adaptate îndeletnicirii lor și, prin acestea, își petrec viața căutând să obțină câștiguri cât mai mari. În toate domeniile ce țin de comerț, negustorii dobândesc câștiguri în funcție de activitățile pe care le au și își petrec viața stimulați de aceste beneficii.

Calea samuraiului. În ceea ce-i privește pe samurai, ei inventează tot soiul de arme. Aceștia trebuie să cunoască, în amănunt, caracteristicile fiecărui tip de armă. Dacă samuraiul n-ar fi familiarizat cu armele și n-ar cunoaște specificul fiecăreia, n-ar fi oare ceva lipsit de orice sens?

Calea artizanului. De exemplu, dulgherii pricepuți folosesc tot felul de scule și

unelte pe care le mânuiesc cu atenție, corectând greșelile acestora cu ajutorul măsurătorilor. Ei lucrează fără să-și îngăduie vreun răgaz și în felul acesta își petrec viața. Viețile acestor samurai, țăranii, negustorii și artizanii reprezintă patru moduri diferite de a trăi.

Aș vrea acum să fac o comparație între strategie și meseria de dulgher. Ideea unei paralele între strategie și meseria dulgherului mi-a venit cugetând la cuvântul „școală”; se spune școală de nobili, școală de samurai, există patru școli de *cha-no-yu* (ceremonia ceaiului) sau de *ikebana* (aranjamente florale). Mai mult chiar, se spune și că școala cutare a decăzut și i-a urmat o alta. Se mai vorbește și despre cutare sau cutare curs de învățământ, despre cutare sau cutare lecție, despre cutare sau cutare școală... iar toate acestea m-au dus cu gândul la Calea dulgherului. În japoneză, cuvântul „dulgher” este sinonim cu „mare îndemânare”. Strategia noastră, la fel, se impune să fie sinonimă cu o mare îscusință, iar acesta este și motivul pentru care eu fac această comparație cu meșteșugul dulgherului. Dacă doriți să studiați strategia, luați aminte la tot ce veți

citi în această carte. Fie ca maestrul să fie acul, discipolul să fie ața, iar amândoi să conlucreze neîncetat.

Comparație între Calea dulgherului și Calea strategiei

Comparația între cele două (Căi) are legătură cu casele. Meșterul dulgher cunoaște la perfecție cum se construiește un pavilion, un turn sau un templu. El este capabil să întocmească planuri și schițe pentru construcția unui palat sau castel, iar pentru ridicarea acestor edificii se folosește de ajutorul lucrătorilor.

Într-un anume fel, fiecare general de armată este un meșter dulgher. Generalul posedă simțul dimensiunilor lumii, corectează măsurile unui teritoriu și îi cunoaște pe membrii tribului sau clanului din provincia respectivă. În acestea constă Calea unui general. În felul acesta, vedem că meșterul dulgher și maestrul strategiei sunt asemănători.

Pentru a construi o clădire, meșterul dulgher folosește lemn de calități diferite. Folosește lemnul drept și fără noduri pentru părțile de fațadă, iar lemnul drept și masiv,

chiar dacă are câteva noduri, îl folosește pentru spațiile ce nu sunt la vedere. Folosește lemnul fără noduri și cu aparență frumoasă, chiar dacă este mai puțin rezistent, pentru praguri și buiandrugi, pentru uși obișnuite și pentru ușile glisante. Folosește lemnul cu noduri și răsucit care, în schimb, este rezistent pentru locurile care sunt expuse unor presiuni. Dacă el își alege materialele în acest fel, cu toată grijă, construcția va dăinui multă vreme de aici încolo. De asemenea, lemnul strâmb, noduros și mai puțin durabil îl poate folosi la construcția schelelor, iar, mai apoi, ca lemn de foc pentru încălzit.

Când un meșter dulgher își angajează lucrătorii, el trebuie să se informeze asupra capacitatei și priceperii fiecărui: foarte buni, mediocri, slab pregătiți. În funcție de calificarea pe care o au, îi va folosi fie la amenajarea a ceea ce se cheamă *tokonoma*¹, fie la confecționarea ușilor obișnuite și a ușilor glisante, fie la execuția pragurilor, a buiandrugilor, a tavanelor etc. În felul acesta, fiecare dintre lucrătorii dulgheri va fi așezat la locul ce i se potrivește. Cei mai pu-

¹ Nișă specială, făcută pentru a așeza în ea aranjamente florale, pentru a expune o sabie sau un alt obiect de preț.

țin pricepuți vor fi folosiți la aşezatul dușumelelor și la treburi grele, vor rindelui, vor face icuri sau pene de fixare și ivăre. În acest mod, dacă meșterul dulgher știe cum să se folosească de capacitatele fiecărui lucrător, randamentul va fi bun și rezultatele muncii vor fi excelente.

Randamentul, lucrătura frumoasă, a nu lăsa lucrurile cu ușurință, a nu pierde din vedere ideea generală ce stă la baza lucrării, puțină de a deosebi nivelul puterii de muncă a fiecăruia – superior, mijlociu sau inferior –, știința de a-i stimula pe lucrători cunoscând și limitele a ceea ce este posibil să se realizeze – acestea toate constituie regula de aur pe care meșterul dulgher trebuie să o aibă în minte. Acesta este și principiul strategiei.

Calea strategiei

Asemenea soldaților, dulgherul își ascute¹ propriile unelte, își fabrică el însuși felurite unelte pe care le aşază într-o cutie,

¹ Ascuțirea și şlefuirea săbiilor japoneze este realizată astăzi doar de către specialiști, însă această meserie era probabil mult mai răspândită în epoca războaielor. Dacă o sabie nu era pregătită pentru luptă după toate regulile artei, ea își pierdea mult din eficacitate.

pe care o poartă cu sine. Primește ordine de la meșterul său, crestează grinzelile pentru a fi aşezate vertical sau orizontal, face cu cea mai mare atenție toate măsurătorile, fasonază nișele și etajerele, crestează sau cioplește, execută cu seriozitate orice operație, până la cel mai mărunt detaliu: aceasta este regula dulgherului. Dacă un dulgher își face bine meseria prin puterea mâinilor și a brațelor sale, dacă știe cum se face o măsurătoare corectă, va deveni mai târziu, la rândul său, meșter dulgher.

Pe de altă parte, meseria de dulgher obligă la a detine unelte potrivite și este foarte important ca acestea să fie întreținute și verificate în orice moment. De unul singur, dulgherul este capabil să confectioneze din lemn, ajutat de uneltele sale: firide, rafturi, glafuri de ferestre, mese, lămpi, planșee decupate sau capace. Aceleași lucruri sunt valabile și în cazul luptătorilor. Gândiți-vă bine la toate acestea.

Dulgherii trebuie să vegheze mereu asupra următoarelor lucruri: precizia în execuție, îmbinarea perfectă a tuturor părților lucrării, folosirea cu măiestrie a unei